

Светски AIDS дан, 1. децембар 2019. г.и кампања од 22.11. до 31.12.2019.

„ДРУШТВО ДОПРИНОСИ НАПРЕТКУ“
(*COMMUNITIES MAKE THE DIFFERENCE*)

Овај дан, који се 31. пут обележава у свету, представља јединствену прилику да представници влада, државних институција и јавноздравствених установа у сарадњи са осталим партнерима информишу јавност о актуелној епидемиолошкој ситуацији и да подстакну целокупну друштвену заједницу да свима обезбеди недискриминаторан и неосуђујући приступ адекватним услугама из домена превенције HIV инфекције, као и приступ лечењу, заштити и подршци за особе инфициране HIV-ом.

Овогодишња кампања у Републици Србији се реализује под слоганом „ДРУШТВО ДОПРИНОСИ НАПРЕТКУ“ (*COMMUNITIES MAKE THE DIFFERENCE*). Национална кампања која има за циљ промоцију значаја тестирања на HIV и повећања броја особа са неким ризиком дијагностикованих у раном стадијуму HIV инфекције као кључне превентивне активности уз подизање знања грађанства у циљу смањења још увек присутне неосноване стигма и дискриминације према особама инфицираних HIV-ом, почела је 22. новембра и трајаће до краја децембра, при чему ће се бројне активности реализовати у 38 градова/места на територији Републике Србије.

Епидемиолошка слика у свету и Србији

HIV и даље представља важан јавно здравствени изазов у свету, при чему се процењује да је од почетка епидемије 75 милиона људи инфицирано HIV-ом, док је 32 милиона људи умрло од AIDS-а у свету.

Према проценама UNAIDS-а у свету крајем 2018. године скоро 38 милиона особа је живело са HIV-ом (20,6 милиона у региону источне и јужне Африке). Процене указују да је 2018. године број особа новоинфицираних HIV-ом смањен за 40% у односу на 1997. годину, док је умирање од AIDS-а смањено за 55% у односу на 2004. годину.

На антиретровирусној терапији крајем 2018. године је било преко 23 милиона особа инфицираних HIV-ом у свету, што је троструко више него 2010. године. У складу са најновијим препорукама СЗО из 2016. године лечење треба започети чим се HIV инфекција дијагностикује, да би ефекти терапије представљали не само добробит за особе инфициране HIV-ом, у смислу дугог и квалитетног живота, већ и да би се редуковао пренос HIV-а на друге особе.

У циљу елиминације HIV инфекције као јавно здравственог проблема потребно је да у свакој земљи до 2020. године најмање 90% свих особа инфицираних HIV-ом буде дијагностиковано, да најмање 90% дијагностикованих HIV+ особа буде на лечењу антиретровирусним лековима и да најмање 90% од особа на лечењу има задовољавајућу супресију HIV-а у крви, односно да 73% свих особа које живе са HIV-ом има вирусну супресију.

Крајем 2018. године 79% од 38 милиона особа инфицираних HIV-ом у свету је знало свој статус, 62% је било на лечењу, а 53% је имало задовољавајућу вирусну супресију са редукованим ризиком инфицирања других особа. Потребно је још веће

укључивање ширег друштва у циљу окончања епидемије узроковане HIV-ом као јавноздравственог изазова до 2030. године.

Процене указују да **свака пета особа не зна свој HIV статус међу 2,5 милиона особа које живе са HIV-ом у региону Европе**. У Европи половина новодијагностикованих особа инфицираних HIV-ом је дијагностикована у касном стадијуму HIV инфекције, док се у нашој земљи код две од три особе HIV инфекција дијагностикује касно, када им је имунолошки систем већ значајно нарушен. Касно постављена дијагноза HIV инфекције је повезана са повећаним ризиком од оболевања и умирања, слабијим одговором на терапију и повећаним ризиком за даље преношење.

- Према подацима Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” од почетка епидемије, 1985. године, па закључно са 20. новембром 2019. године, у **Републици Србији је регистровано 4027 особа инфицираних HIV-ом**, од којих су **2022 особе оболеле од AIDS-а, док је 1150 особа умрло од AIDS-а**, а још 121 особа инфицирана HIV-ом је умрла од болести или стања која нису повезана са HIV инфекцијом.
- У периоду јануар – 20. новембар 2019. године новодијагностиковано је 175 особа инфицираних HIV-ом, што је 35% више него у истом периоду прошле године (130 особа).
- У истом периоду код 55 особе је новодијагностикован AIDS (сида), док је 16 особа умрло од AIDS-а. **Већина новооткривених HIV позитивних особа је узраста 20–49 година (79%)**, односно свака четврта особа је узраста 20–29 година (25%). У односу на начин трансмисије, код **97,5% HIV је пренешен сексуалним односом без кондома** од којих су **84% мушкарца који су пријавили ризичне сексуалне односе са другим мушкарцима**. У истом периоду новорегистроване су само две особе инфициране HIV-ом које су **инјектирајући корисници дрога**, као и два детета којима је мајка пренела HIV инфекцију, а за 15 особа није пријављен начин преноса HIV-а.

Од 1997.године високоактивна, комбинована антиретровирусна терапија (HAART) је доступна и бесплатна у Републици Србији, тј. сви трошкови лечења иду на терет Републичког фонда за здравствено осигурање, за све особе инфициране HIV-ом.

С друге стране, од 2001.године региструје се и у нашој земљи пораст броја новодијагностикованих особа инфицираних HIV-ом, што је свакако и резултат промоције значаја добровољног, поверљивог и бесплатног саветовања и тестирања HIV, као и веће доступности ове услуге у здравственим установама, али и ван здравствених установа, посебно за особе са ризичним понашањем из кључних популација под повећаним ризиком од HIV-а.

У односу на период **1985–1992. када је 60–90% свих новодијагностикованих (новооткривених) особа инфицираних HIV-ом на годишњем нивоу било из популације инјектирајућих корисника наркотика**, од 2008. године је тај удео испод 10% (у 2018. години само 1%). С друге стране, већина новооткривених особа у нашој земљи је **инфицирана HIV-ом сексуалним путем (сексуални однос без кондома)**, скоро **90% почев од 2012.године**. Под највећим ризиком су мушкарци који имају аналне

сексуалне односе без кондома са другим мушкарцима (половина до скоро три четвртине свих новооткривених особа инфицираних HIV-ом на годишњем нивоу, почев од 2008. године).

Према званично доступним подацима у Србији тренутно живи **2756 особа** којима је дијагностикована HIV инфекција, а процењује се да у нашој земљи још минимум **400 особа не зна да је инфицирано HIV-ом.**

Знајући да HIV инфекција може дуги низ година протичати без икаквих знакова и симптома, једини начин да се открије HIV инфекција је да се особа која је имала неки ризик **тестира на HIV.**

Извор података
Институт за јавно здравље Србије
„Др Милан Јовановић Батут”

Центар за контролу и превенцију болести
ЗЗЈЗ Пирот